

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisuja 2019:27

Maailman turvallisinta maata tekemässä

Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanoraportti
31.5.2019

Sisäministeriön julkaisuja 2019:27

Maailman turvallisinta maata tekemässä

Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanoraportti 31.5.2019

Sisäministeriö

ISBN: 978-952-324-268-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	14.6.2019	
Tekijät	Sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmä; pj Ilkka Salmi, sihteeri Ari Ewwaraye		
Julkaisun nimi	Maailman turvallisinta maata tekemässä Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanoraportti 31.5.2019		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 2019:27		
Diaari/hankenumero	SMDno-2017-1610	Teema	sisäinen turvallisuus
ISBN PDF	978-952-324-268-5	ISSN PDF	2490-077X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-268-5		
Sivumäärä	28	Kieli	suomi
Asiasanat	sisäinen turvallisuus, hallinto, turvallisuussuunnittelu, varautuminen, yhteistyö, rikokset		
Tiivistelmä	Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Strategia korvasi aiemmat sisäisen turvallisuuden ohjelmat, joista valtioneuvosto oli päättänyt vuosina 2004, 2008 ja 2012. Sisäisen turvallisuuden strategian tavoitteena on, että Suomi on maailman turvallisim maa. Strategiassa tunnistettiin sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavia keskeisiä muutosvoimia, joihin vastaamiseksi strategian sisältämässä toimenpideohjelmassa on kahdeksan toimenpidekokonaisuutta. Sisäisen turvallisuuden strategiaa toimeenpannaan vuonna 2021 eduskunnalle annettavaan sisäisen turvallisuuden selontekoon asti. Strategiaa toimeenpannaan valtionhallinnossa osana hallinnonalojen toiminnan ja talouden suunnittelua. Useat strategian toimenpiteistä on käynnistämisen jälkeen pysyvää toimintaa. Tässä raportissa kuvataan sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanon tilannetta toimenpiteittäin vaalikauden 2015-2019 päättyessä. Toimeenpano on kokonaisuudessaan edennyt varsin hyvin. Strategialla on toteutettu sekä ennalta ehkäiseviä toimia, joilla rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien kokonaismäärää lasketaan, että toimia, jotka parantavat viranomaisten ja muiden kykyä toimia silloin, kun rikoksia, häiriötä ja onnettomuuksia kuitenkin tapahtuu.		
Kustantaja	Sisäministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet	14.6.2019	
Författare	Styrgruppen för den inre säkerheten; Ilkka Salmi, ordförande, Ari Evwaraye, sekreterare		
Publikationens titel	Byggstenar för världens tryggaste land Rapport om genomförandet av strategin för den inre säkerheten 31.5.2019		
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikationer 2019:27		
Diarie-/ projektnummer	SMDno-2017-1610	Tema	inre säkerhet
ISBN PDF	978-952-324-268-5	ISSN PDF	2490-077X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-268-5		
Sidantal	28	Språk	finska
Nyckelord	inre säkerhet, förvaltning, säkerhetsplanering, beredskap, samarbete, brott		
Referat	Statsrådet fattade ett principbeslut om en strategi för den inre säkerheten den 5 oktober 2017. Strategin ersatte de tidigare programmen för den inre säkerheten om vilka statsrådet hade fattat beslut om 2004, 2008 och 2012. Målet med strategin för den inre säkerheten är att Finland ska bli världens tryggaste land. I strategin identifieras centrala förändringskrafter som kan påverka den inre säkerheten. För att hantera dessa krafter innefattar åtgärdsprogrammet för strategin åtta åtgärdsområden. Strategin för den inre säkerheten verkställs tills redogörelsen för den inre säkerheten lämnas till riksdagen 2021. Strategin genomförs i statsförvaltningen som en del av verksamhets- och ekonomiplaneringen inom olika förvaltningsområden. Efter den inledande fasen förankras flera av åtgärderna i strategin som ett led i den normala verksamheten. I denna rapport beskrivs åtgärd för åtgärd hur genomförandet av strategin för den inre säkerheten har framskridit vid utgången av valperioden 2015–2019. På det hela taget har genomförandet lyckats rätt bra. Tack vare strategin har man genomfört dels förebyggande åtgärder för att minska det totala antalet brott, störningar och olyckor, dels åtgärder som förbättrar myndigheternas och andra aktörers förmåga att hantera eventuella brott, störningar och olyckor som trots allt inträffar.		
Förläggare	Inrikesministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Toimenpidekokonaisuudet	9
2.1	Miltä sisäinen turvallisuus näyttää nyt ja huomenna – <i>Analysointi ja ennakointi</i>	9
2.2	Turvallisuuden kova ydin – <i>Toimivaltuudet ja suorituskyky</i>	10
2.3	Maailman turvallisimmat asuinpaikat ja yhteisöt – <i>Arjen turvallisuus</i>	17
2.4	Ihmiset turvallisuuden tekijöinä – <i>Turvallisuusosaaminen ja kriisinkestokyky</i>	20
2.5	Uusia tapoja tehdä turvallisuutta – <i>Turvallisuuden innovaatiot</i>	23
2.6	Siiloja murtaen – <i>Sisäisen turvallisuuden ohjaus</i>	24
2.7	Lähellä ihmistä – <i>Maakunnat ja kunnat</i>	25
2.8	Yhteinen näkymä – <i>Seuranta</i>	27

1 Johdanto

Sisäisen turvallisuuden strategia – tavoitteena maailman turvallisin maa.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Strategia korvasi aiemmat sisäisen turvallisuuden ohjelmat, joista valtioneuvosto oli päättänyt vuosina 2004, 2008 ja 2012. Strategian tavoitteena oli vastata aiempiin ohjelmiin verrattuna kokonaisvaltaisemmin ajankohtaisiin sekä ennen kaikkea ennakoituihin muutoksiin sisäisessä turvallisuudessa. Strategiassa on sekä linjauksia viranomaisille että muiden toimijoiden, kuten järjestöjen ja kuntien, kanssa sovittuja toimenpiteitä tunnistettuihin sisäisen turvallisuuden muutosvoimiin vastaamiseksi.

Nykyään sisäisestä turvallisuudesta puhuttaessa nousee usein esiin varsin ristiriitaista tietoa siitä, mikä sen tilanne on. Julkisen keskustelun perusteella erilaisten uusien uhkien määrä on kasvanut ja voi syntyä vaikutelma, että vanhojen uhkien, kuten esimerkiksi väkivallan tai tapaturmien, määrä ja todennäköisyys ovat myös kasvaneet. Turvallisuusviranomaisten palveluihin on pitkään kohdistunut samoja säästöpaineita kuin koko julkiseen sektoriin, minkä johdosta niiden kyky antaa nopeaa apua, toteuttaa rikosvastuuta tai osallistua ennalta ehkäisevään työhön on heikentynyt. Turvallisuustilanne on monella tavoin paljon haasteellisempi kuin aiemmin.

Samanaikaisesti Suomi on tilastojen valossa tällä hetkellä maailman turvallisin maa. Suomi on myös useimmilla turvallisuuden osa-alueilla turvallisempi kuin koskaan aiemmin. Esimerkiksi henkirikoksen uhriksi joutumisen todennäköisyys on tällä hetkellä noin kolmasosan siitä, mitä se oli 1980-luvulla, ja liikennekuolemien määrä on melkein puolittunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ristiriita mielikuvien välillä kuvaa turvallisuuden moniulotteisuutta. Arjen turvallisuuden kannalta on hyvin myönteistä, että rikoksia ja häiriöitä tapahtuu yleisesti ottaen vähemmän kuin aiemmin - monella alueella merkittävästikin vähemmän. Kuitenkin silloin, kun rikoksia, häiriötä ja onnettomuuksia tapahtuu, on niitä kohdanneille edelleen kyettävä tarjoamaan nopea ja laadukas apu. Lisäksi uudenlaiset laajamittaiset häiriöt tai teot, kuten kyberturvallisuuden uhat, terrorismi tai

hybridivaikuttaminen, edellyttävät modernissa, verkottuneessa ja voimakkaan keskinäisriippuvaisessa yhteiskunnassamme aiempaa korkeampaa varautumisen astetta sekä aiempaa useammalta toimijalta kykyä toimia häiriön sattuessa.

Tässä raportissa kuvataan sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanon tilannetta toimenpiteittäin vaalikauden 2015–2019 päättyessä. Strategia on voimassa seuraavaan sisäisestä turvallisuudesta vuonna 2021 annettavaan selontekoon asti. Toimenpiteillä tavoitellaan kuitenkin vaikutuksia ainakin 2020-luvun puoliväliin asti ja suuri osa toimenpiteistä on käynnistymisen jälkeen pysyvää toimintaa. Strategian toimeenpanoa on ohjannut ohjausryhmä¹, joka on kokoontunut yhteensä viisi kertaa. Ohjausryhmä on raportoinut toimeenpanosta sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmälle.

Sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpano on kokonaisuudessaan edennyt varsin hyvin. Siinä on pyritty toteuttamaan sekä ennalta ehkäiseviä toimia, joilla rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien kokonaismäärää lasketaan, että toimia, jotka parantavat viranomaisten ja muiden kykyä toimia silloin, kun rikoksia, häiriötä ja onnettomuuksia kuitenkin tapahtuu. Osa toimenpiteistä liittyy konkreettisesti johonkin strategiassa tunnistettuun ilmiöön tai turvallisuuden muutosvoimaan. Suuri osa tähtää kuitenkin yleisemmin muuttamaan sitä, miten turvallisuutta tehdään eri tasoilla ja eri toimijoiden yhteistyönä riippumatta siitä, mihin haasteisiin ollaan vastaamassa. Jo vanhat haasteet ylittävät sektorirajat ja nykyiset sekä tulevat haasteet ovat vain entistä kompleksisempia.

¹ Ohjausryhmässä on ollut edustettuna sisäministeriön osastot, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, Suomen Kuntaliitto, Poliisihallitus, Suomen Punainen Risti, valtioneuvoston kanslia, työ- ja elinkeinoministeriö, Tulli, opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, puolustusministeriö, SOSTE, Elinkeinoelämän keskusliitto EK sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Sisäministeriön kansliapäällikkö on toiminut ohjausryhmän puheenjohtajana ja oikeusministeriön kansliapäällikkö varapuheenjohtajana.

2 Toimenpidekokonaisuudet

2.1 Miltä sisäinen turvallisuus näyttää nyt ja huomenna – *Analysointi ja ennakointi*

Sisäisen turvallisuuden strategiassa tunnistettiin tarve järjestelmälliselle analysointi- ja ennakointityölle turvallisuuden nykytilan ja kehityksen ymmärtämiseksi. Taustalla oli muutamia tekijöitä:

1. Sisäisen turvallisuuden tilasta ei ole ollut vakiintuneeseen tai yhteiseen käsitykseen perustuvaa seurantamallia.
2. Väestön turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden syy- ja seuraussuhteet ovat monimutkaisia.
3. Sisäisen turvallisuuden kehityksen ennakointi edellyttää uhkien tunnistamisen lisäksi trendien ja mahdollisten eri tulevaisuuksien hahmottamista.

Toimenpiteet

- 1.1** *Luodaan sisäisen turvallisuuden strategisen tason analyysi- ja ennakointitoiminto valtioneuvostotason johtamisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä sisäisen turvallisuuden verkostoyhteistyön tueksi.*

Analysointi- ja ennakointitoiminto kerää, analysoi ja raportoi tietoa keskeisiksi tunnistetuista sisäisen turvallisuuden ilmiöistä. Lisäksi toiminto suorittaa jatkuvaa sisäisen turvallisuuden ilmiöiden ennakointia sekä tutkimuksiin ja selvityksiin perustuvaa arviointia eri toimijoiden ja päätöksenteon vaikutuksesta turvallisuusilmiöihin.

Vastuutahot: SM, sisäisen turvallisuuden toimijat laajasti

Sisäministeriöön on perustettu ennakointitoiminto vuoden 2017 lopussa. Ennakointitoiminto koostuu ministeriön ennakointiryhmästä sekä ministeriön hallinnonalan ja muiden keskeisten toimijoiden muodostamasta ennakointiverkostosta.

Ennakointiverkosto on vuoden 2018 aikana tuottanut mallin sisäisen turvallisuuden keskeisistä osa-alueista, ilmiöistä ja näihin liittyvistä indikaattoreista. Työn perusteella on laadittu ensimmäinen laaja-alainen sisäisen turvallisuuden tilaa kuvaava seurantaväline, joka julkaistiin verkossa tammikuussa 2019. Seurantatyötä on hyödynnetty laajasti mm. sisäasiainhallinnon ohjauksessa sekä konsernistrategian valmistelussa. Jatkovaa toimintaa.

1.2 *Luodaan tutkimus- ja rahoitusyhteistyön rakenteet ja käytännöt sisäasiainhallinnon ja Eurooppalaisen hybridiuhkien osaamiskeskuksen (Hybrid COE) välille.*

Vastuutahot: SM, sisäisen turvallisuuden viranomaiset

Sisäministeriön hallinnonalalta on ollut kaksi henkilöä komennettuna hybridiosaamiskeskukseen vuonna 2018 työskentelemään hybridiuhkiin liittyvän tutkimustoiminnan parissa.

2.2 Turvallisuuden kova ydin – Toimivaltuudet ja suorituskyky

Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristön muuttuessa viranomaisilta edellytetään kykyä vastata aiempaa moninaisempiin uhkiin samalla kun perinteiset uhkat ja viranomaistehtävät eivät merkittävästi ole vähentyneet.

2.1 *Varmistetaan viranomaisten pitkän aikavälin resurssisuunnittelu.*

Vastuutahot: SM

Jatkovaa toimintaa. Sisäministeriössä on käynnistetty pitkän aikavälin taloussuunnittelun mallin laadinta. Pitkän aikavälin suunnitelma perustuu analysointi- ja ennakointitoiminnon sekä hallinnonalan viranomaisten ennakoinnissa tunnistettujen muutosvoimien edellyttämiin resurssi- ja suorituskykytarpeisiin.

2.2 *Tarkennetaan viranomaisten normaali- ja poikkeusolojen toimivaltuudet sekä virka-apumenettelyt, ja toteutetaan lainsäädäntöhankkeita hybridi- ja informaatiovaikutamisen uhkiiin varautumiseksi, laittomaan maahantuloon varautumiseksi sekä terrorismiin, ääriliikkeisiin ja järjestäytyneeseen sekä verkko- ja talousrikollisuuteen varautumiseksi ja vastaamiseksi. Päivitetään terrorismin torjunnan strategia.*

Vastuutahot: SM, OM, PLM, STM, Tulli

Keväällä 2019 eduskunnassa hyväksytyt siviili- ja sotilastiedustelulait vastaavat osaltaan toimenpiteessä tunnistettuihin tarpeisiin. Lait tulivat voimaan 1.6.2019. Säädosmuutokset rajavartiolaitoksen toimivaltuuksista hybridiuhkatilanteissa astuivat voimaan keväällä 2019. Säädosmuutokset koskien kaksoiskansalaisten pääsyä rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan tulevat voimaan kesällä 2019.

Poliisilain, esitutkintalain ja pakkokeinolain muutostarpeita rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi on arvioitu eri hankkeiden, kuten poliisin henkilötietolakia koskevan hankkeen, yhteydessä. Poliisin henkilötietolaki hyväksyttiin eduskunnassa keväällä 2019. Esitutkintalain muutostarpeita on erikseen alustavasti arvioitu ja Poliisihallitus on keväällä 2018 tehnyt esityksen sisäministeriölle esitutkinta-, poliisi- ja pakkokeinolakien muutostarpeista liittyen poliisin kybertoimivaltuuksiin. Valmistelu asian osalta on kesken.

Lainsäädäntöhanke puolustusvoimien virka-apua poliisille koskevien säännösten tarkistamiseksi on käynnissä. Hankkeen toimikausi päättyy vuoden 2019 lopussa.

Kansallinen terrorismin torjunnan strategia vuosille 2018-2021 valmistui syksyllä 2018.

Sosiaali- ja terveystoimen varautumista normaaliolojen häiriöihin sekä poikkeusoloihin on valmisteltu osana pääministeri Sipilän hallituksen maakuntauudistusta. Varautumisen lainsäädäntöä tarkastellaan uudelleen seuraavan hallituksen ohjelman mukaisesti. Valtioneuvosto on 12.3.2019 asettanut Poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan, jonka työn puitteissa tarkastelu tullaan suorittamaan.

2.3 *Luodaan poliisille ja rajavartiolaitokselle myös normaalioloissa käytettävissä olevat reservit ja harjoitetaan niitä. Valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset.*

Vastuutahot: SM, rajavartiolaitos, poliisi

Sisäministeriö valmisteli lakiesityksen reservipoliiseista ja hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syysistuntokaudella 2018. Eduskunnan perustuslakivaliokunta antoi esityksestä kriittisen lausunnon ja esitys raukesi vaalikauden päättyessä keväällä 2019. Lakiesityksen taustalla oleva toiminnallinen tarve poliisin reserville ja mahdollisuudelle säädellä valmiuttaan on ennallaan.

Rajavartiolaitos on muodostanut, varustanut ja kouluttanut vakinaisesta palveluksesta eronneista koostuvan reservin. Asevelvollisia voidaan käyttää rajavartiolaitoksen toiminnan tukena silloin, kun siihen on erityinen tarve.

2.4 *Laaditaan kehittämissuunnitelma henkilöstön osaamistarpeiden kehittämiseksi, määritetään sisäisen turvallisuuden viranomaisten ydintehtävät ja yhteistyön tehostamistarpeet, priorisoidaan poliisitoiminnot, määritetään ja varmistetaan hätäkeskushenkilöstön vähimmäistaso.*

Vastuutahot: SM, STM

Sisäministeriössä on virkamiesvalmistelussa tarkasteltu hallinnonalan strategisia osaamisen painopistealueita. Osaamisen kehittämistä viedään eteenpäin valtioneuvoston osaamisen hallinnan prosessien valmistelun yhteydessä.

Sisäministeriössä on vuosina 2018 ja 2019 valmisteltu uutta hallinnonalan viranomaisien ohjausmallia, jonka toimeenpanossa (2020-) pystytään entistä selkeämmin sopimaan viranomaisten toiminnan kohdentamisesta tulevalle suunnittelukaudella. Ohjausmallin mukaiset viranomaisille osoitettavat tavoitteet perustuvat sisäministeriön hallinnonalan konsernistrategiaan, jota on myös valmisteltu vuosina 2018 ja 2019. Konsernistrategian valmistelu on kesken ja se viimeistellään uuden, kesällä 2019 aloittavan hallituksen ohjelman valmistuttua.

Työ terrorismin uhkatasoihin liittyvän sisäisen turvallisuuden viranomaisten yhteistoimintamallin valmistelemiseksi on käynnistynyt.

Hätäkeskushenkilöstön vähimmäistaso on määritetty siten, että 630 henkilötyövuodella pystytään nykyisellä toimintamallilla ja tietojärjestelmällä turvaamaan riittävät palvelut. Hätäkeskushenkilöstön koulutusta on kevästä 2018 jaksotettu siten, että se vastaa

paremmin henkilöpoistumaa ja vuosittain valmistuvien määrää on nostettu. Hätäkeskus-päivystäjämitoituksen tulevaisuuden tarpeita käsitellään meneillään olevassa hätäkeskus-toiminnan strategiatyössä SM:n ja STM:n yhteistyönä.

2.5 *Toteutetaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten tarvittavia kalusto- ja järjestelmä-hankintoja suuronnettomuuksiin, terrorismiin, hybridiuhkiin, verkkorikollisuuteen ja muihin muuttuneen toimintaympäristön uhkiin vastaamiseksi.*

Vastuutahot: SM ja hallinnonalan viranomaiset, STM, Tulli

Viranomaiset ovat toteuttaneet hankintoja strategiakauden aikana erillisten suunnitelmien mukaisesti talousarvioiden puitteissa.

2.6 *Vahvistetaan itärajan valvontaa sekä rajatarkastuksia, päivitetään varautumissuunnitelmat ja tiivistetään yhteistyötä Frontexin kanssa.*

Vahvistetaan poliisin näkyvyyttä sekä toimintavalmiutta varmistamalla poliisimiesten riittävä vahvuus.

Vastuutahot: Rajavartiolaitos, poliisi, SM, Tulli

Rajavartiolaitos on vuosina 2015–2018 kohdentanut 80 rajavartijan työpanoksen rajanylityspaikoilta itärajan valvontaan. Myönnettyjen lisäresurssien turvin koulutetut rajavartijat valmistuvat työtehtäviin 2018 ja 2019. Lisäykset ovat olleet välttämättömiä turvallisuuden ja rajanylitysliikenteen sujuvuuden takaamiseksi.

Turvallisuusviranomaisten varautumissuunnitelmien päivittäminen on käynnistynyt ja työ on osin kesken.

Tulli on vahvistanut rajat ylittävän tavaraliikenteen valvontaa mm. tehostamalla johtokeskustoimintaa sekä uudelleenresursoinnilla ja -organisoinnilla. Lisäksi valvontateknologian tasoa on nostettu. Johtokeskustoiminnan uusi malli tulee käyttöön vuonna 2019. Valvontateknologiahankkeet toteutetaan myönnettyjen määrärahojen mukaisesti.

Poliisimiesten määrä on säilytetty vuoden 2017 noin 7200 tasolla. Vuonna 2019 määrä kasvaa hieman, lähes 7300:een. Sisäministeriö ja Poliisihallitus ovat arvioineet poliisien määrän tarpeen pitkällä aikavälillä, huomioiden muutokset toimintaympäristössä ja uhkakuvissa. Arvion perusteella poliisin näkyvyyden vahvistaminen sekä toimintavalmiuden varmistaminen toimenpiteen tarkoittamalla tavalla edellyttää 7850 poliisimiehen tasoa.

2.7 *Parannetaan varautumisen toimintamalleja kaikilla tasoilla jatkokehittämällä viranomaisten yhteistoimintaa, kansallista riskienarviointia, varastointimenetelmiä, aie- ja valmiussopimuksia julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä, suuronnettomuusvalmiutta sekä varmistamalla näihin liittyvä harjoitustoiminta.*

Vastuutahot: SM, kaikki varautumisvelvolliset toimijat sekä näiden ohjauksesta vastaavat tahot

Pääministeri Sipilän hallituksen maakuntauudistusvalmistelun yhteydessä kehitettiin alue-tason varautumisen yhteistyötä ja toimintamalleja varsin pitkälle. Maakuntauudistuksen kaatumisesta huolimatta toimintamallien kehittämistä jatketaan kaikilla tasoilla tehdyn työn pohjalta. Jatkotoimenpiteet toteutetaan uuden hallituksen linjausten mukaisesti.

Kansallisen riskiarvion päivitys valmistui tammikuussa 2019. Pelastustoimen uudistushankkeen, joka päättyi vuoden 2018 lopussa, työn tuloksia käytetään suuronnettomuusvalmiuksien parantamisessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallista valmiussuunnitteluohjeistusta on päivitetty ja se julkaistiin toukokuussa 2019. Poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan työssä käsitellään laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon nykyistä valtakunnallista valmiutta ja keskeisiä lähitulevaisuuden kehityskohteita, sisältäen muun muassa viranomaisyhteistyöstä ja huoltovarmuutta.

2.8 *Täsmennetään valtioneuvoston tilannekeskuksen, sisäministeriön, puolustusministeriön, muiden ministeriöiden sekä turvallisuuskomitean kesken reaaliaikaisen tilannekuvan toimintamalli hallituksen esityksen laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta mukaisesti.*

Vastuutahot: VNK, SM, PLM, UM, TP-kanslia, Turvallisuuskomitea

Toimintamalli on valmisteltu vastuutahojen yhteistyönä ja se on käytössä.

2.9 *Arvioidaan valmiuslain päivitystarpeet eri hallinnonalojen näkökulmat huomioiden.*

Vastuutahot: OM, Turvallisuuskomitea

Turvallisuuskomitean sihteeristö on keväällä 2017 selvittänyt valmiuslain mahdollisia päivitystarpeita hybridiuhkiin varautumiseen liittyen. Turvallisuuskomitean arvion mukaan

muutostarpeet liittyvät pääosin valmiuslain poikkeusolojen määritelmään ja valmiuslain käyttöönoton kynnykseen sekä valmiuslain mukaisiin poikkeusolojen toimivaltuuksiin.

Oikeusministeriö on teettänyt TEAS-selvityksen valmiuslain ja perustuslain 23 §:n suhteesta (valmistui marraskuussa 2018) ja viranomaisten toimivaltuuksista häiriötilanteissa. Selvitys valmistui huhtikuussa 2019. Valmiuslain ajantasaistamisesta on tarkoitus käynnistää hanke alkavalla vaalikaudella.

2.10 *Sisäministeriö toteuttaa poikkihallinnollisen itsearvioinnin siviilivalmiuden tilasta löytääkseen keskeiset siviilivalmiuden kehittämiskohteet. Arvioinnissa hyödynnetään kansainvälisiä arviointikriteereitä.*

Vastuutahot: SM

Itsearviointiraportti on tehty ja se käsiteltiin keväällä 2018 valtioneuvoston valmiuspäällikkökokouksessa sekä turvallisuuskomiteassa. Itsearvioinnissa esiin tulleisiin kysymyksiin on tarkoitus palata yhteiskunnan turvallisuusstrategian välitarkastuksen yhteydessä.

2.11 *Tehostetaan tiedonvaihtoa sisäasiainhallinnon viranomaisten ja valtioneuvoston tilannekeskuksen välillä liittyen sellaisten häiriötilanteiden havaintoihin, joiden voidaan katsoa liittyvän mahdolliseen hybrdivaikuttamiseen.*

Vastuutahot: SM

Toimenpidettä on toimeenpantu osana toimenpidettä 2.8 erillisen suunnitelman mukaisesti, ja sisäasiainhallinto on tarkistanut tiedonvaihdon rakenteita sekä siihen osoitettuja voimavaroja.

2.12 *Kehitetään strategista turvallisuusviestintää osana viranomaisten tavanomaista viestintää ja kriisiviestintää yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.*

Vastuutahot: SM, sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmän jäsenorganisaatiot

Sisäisen turvallisuuden strategiasta on laadittu yhteinen viestintäsuunnitelma, joka on hyväksytty ohjausryhmässä maaliskuussa 2018.

Eri kohderyhmien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta lisäävän strategisen turvallisuusviestinnän pohjaksi on suunniteltu selvitystä, joka ei vielä ole toteutunut.

Toimenpiteen 1.1 (analysointi- ja ennakointitoiminto) toimeenpanossa kehitetään vuoden 2019 aikana erityisesti turvallisuuden tunteen seurantaa, mikä voi osin korvata suunnittelun selvityksen ja joka tukee tämän toimenpiteen toteuttamista.

2.13 *Hyödynnetään siviilitiedustelua täysimääräisesti kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi terrorismilta, laittomalta tiedustelutoiminnalta ja muilta uhkilta. Luodaan tarvittavat pysyvät yhteistyörakenteet, jotta kaikki toimijat, jotka voivat estää ja torjua kansallisen turvallisuuden uhkia saavat tarvitsemansa tiedon käyttöönsä, tietoa voitaisiin vaihtaa monenvälisesti ja että toimenpiteistä voidaan sopia yhdessä toimijoiden tehtävien ja vastuiden mukaisesti.*

Vastuutahot: SM, Suojelupoliisi, turvallisuusviranomaiset

Toimenpide toteutetaan pohjautuen Siviilitiedustelun ja suojelupoliisin ohjauksen kehittäminen sisäministeriön hallinnonalalla -**työryhmäraporttiin**. Parhaillaan sisäministeriössä on käynnissä kansallisen turvallisuuden, valmiusasioiden ja ministeriön turvallisuusasioiden ohjausta koskeva hanke, jossa toteutetaan muun muassa toimenpiteen edellytykset yhteistyörakenteesta.

2.14 *Laaditaan kyberrikollisuuden ennalta estävän toiminnan toimenpideohjelma. Selvitetään kansallisen oikeusapulainsäädännön kehittämistarpeet rajat ylittävän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi erityisesti kyberrikollisuuden osalta.*

Vastuutahot: SM, OM, turvallisuusviranomaiset

Työryhmä kyberrikollisuuden ennalta estävän toiminnan toimenpideohjelman laatimiseksi on perustettu ja työ on käynnissä. Toimenpideohjelma valmistuu syksyyn 2019 mennessä.

T-CY -komitea edustaa Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (ns. Budapestin sopimus) jäsenvaltioita sopimusta koskevissa asioissa. Suomi osallistuu aktiivisesti T-CY-komitean työhön ja pitää tärkeänä, että Budapestin sopimukseen parhaillaan valmisteltavan lisäpöytäkirjan kautta tehostetaan, nopeutetaan ja selvennetään rajat ylittävää todisteiden ja tietojen hankintaa. Suomen liittyessä lisäpöytäkirjaan kansallista oikeusapulainsäädäntöä ja muuta rajat ylittävää tiedonhankintaa koskevaa sääntelyä tarkistetaan. Lisäpöytäkirjaa koskevien neuvottelujen on määrä päättyä marraskuussa 2019.

Suomi osallistuu aktiivisesti myös siihen työhön, jota Euroopan unionissa tehdään rikosioikeuden käytön parantamiseksi verkkoavaruudessa. Asiassa käydään parhaillaan neuvotte-luja komission 17.4.2018 antamista ns. E-evidence -ehdotuksista.

2.3 Maailman turvallisimmat asuinpaikat ja yhteisöt – Arjen turvallisuus

Suomalaisten arjen turvallisuuteen vaikuttaa lähitulevaisuudessa ennen kaikkea eri väes-töryhmien kasvavat erot. Kaupungistuminen jatkuu voimakkaana ja se on yhteydessä toiseen yhteiskuntamme suureen muutosvoimaan, väestön ikääntymiseen. Eri alueilla asu-vien ja eri väestöryhmiin kuuluvien suomalaisten arki ja kokemukset erkaantuvat toisis-taan, mikä tarkoittaa sitä, että myös erot heidän turvallisuustarpeissaan kasvavat. Samojen ratkaisujen ja palvelujen tuottaminen kaikille ei enää riitä.

Toimenpiteet

3.1 *Laaditaan syrjäytymiseen liittyvän rikollisuuden vähentämisen toimintamalli, jossa rikosprosessiin sovitetaan yhteen eri viranomaisten toiminnot ja muiden, ennalta eh-käiseviä palveluita tuottavien tahojen toimenpiteet koordinoitusti ja yksilön tarpeet huomioiden.*

Vastuutahot: OM, SM, OKM, Poliisihallitus

Toimintamallin laatimisen tueksi on tehty valtioneuvoston TEAS-tutkimushanke. Tutkimus-hankkeen [raportti](#) valmistui huhtikuussa 2019. Oikeusministeriön asettama työryhmä toi-mintamallin kehittämiseksi laatii lopullisen esityksen pohjautuen tutkimushankkeen suo-situkseen kesään 2019 mennessä. Suositusten mukainen toimintamalli edellyttää poliittisen tason päätöstä organisoinnista ja resursseista. Toimintamallia on esitetty hallitusohjelman hankkeisiin syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Nuorten rikoksenteekijöiden auttamiseksi ja rikoskierteen katkaisemiseksi kehitettyä Ankkuritoimintaa on kehitetty poliisissa viime vuosina merkittävästi. Toiminta on kattavaa ja on osa poliisin ennalta estävän toiminnan strategiaa. Poliisihallituksella on erillinen Ankkuri-hanke (2018-2019), jonka puitteissa on toteutettu toiminnalle käsikirja ja [verkkosivut](#).

OKM:n määrärahalta Opetushallitus jakaa valtionavustusta vankilaopetuksen uuden toi-mintamallin toimeenpanoon. Toimintamalli on laadittu oikeusministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Rikosseuraamuslaitoksen välisenä yhteistyönä. Val-tionavustus 500 000 € on tulossa hakuun keväällä 2019.

3.2 *Luodaan toimintamallit sekä ohjeet viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen keskinäiseen turvallisuushkia koskevan tiedon vaihtoon erityisesti moniammatillisessa työssä.*

Varmistetaan turvallisuusviranomaisten ja terveydenhuollon saumaton yhteistyö mielenterveysongelmista johtuvan väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Selvitetään mahdolliset säädösmuutostarpeet ja toteutetaan ne.

Vastuutahot: SM, STM, Poliisihallitus, kunnat, elinkeinoelämä

Toimintamallia tiedonvaihdosta koskien yrityksiin kohdistuvaa rikollisuutta on valmisteltu osana yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden torjunnan kehittämiseksi asetetun työryhmän työtä. Valmistelu on kesken.

Turvallisuusviranomaisten ja terveydenhuollon yhteistyön ja tiedonvaihdon esteenä nähdyt lainsäädännölliset ongelmat on kartoitettu. Asiaa on käsitelty sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmän ohjauksessa. Valmistelu on kesken.

Vakavan parisuhdeväkivallan uhrin auttamiseen kehitettyä MARAK-toimintamallia on vahvistettu. MARAK on kirjattu poliisin vuonna 2018 valmistuneeseen poliisin ennalta estävän toiminnan strategiaan. Poliisihallitus on ohjeistanut, että jos korkean riskin uhka MARAK-arvioinnin mukaan täyttyy, ohjataan tapaus uhrin suostumuksella MARAK-työryhmän käsiteltäväksi. Mikäli korkean riskin uhka ei täyty tai paikkakunnalla ei ole MARAK-ryhmää, uhri on ohjattava rikosuhripäivystyksen tai muun palvelun piiriin välittämällä hänen yhteystietonsa palveluntarjoajalle, joka on yhteydessä uhriin tukisuhteen aloittamiseksi. Sama kirjaus löytyy rikoksen uhrin suojelutarpeen arviointimenettelyn käsikirjasta, jota poliisi käyttää.

3.3 *Hyödynnetään järjestelmällisesti kouluterveyskyselyjä nuorten alkavan syrjäytymisen torjunnassa.*

Vastuutahot: STM, THL, OKM, Kuntaliitto, kunnat

Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi, seuraavan kerran vuonna 2019. Tulokset ovat laajasti kuntien hyödynnettävissä hyvinvointiraportoinnissa ja -suunnittelussa Kuntaliiton omistamassa sähköisessä hyvinvointikertomuksessa. Indikaattorit ovat käytössä myös sähköisessä päätösten vaikutusten ennakoarviointityökalussa.

Pääministeri Sipilän hallituksen LAPE-kärkihankkeessa kehitetty Lapset, nuoret ja väkivalta -osio toteutetaan kevään 2019 kouluterveyskyselyn yhteydessä. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tulokset ovat saatavilla syksyllä 2019.

3.4 Päivitetään ikääntyneiden turvallisuusohjelma (2011).

Vastuutahot: SM, järjestöt, kunnat, poliisi, pelastustoimi

Ikääntyneiden turvallisuusohjelma Turvallinen elämä ikääntyneille valmistui vuonna 2011 ja sisälsi lukuisia suosituksia ikääntyneiden turvallisuuden parantamiseksi. Ohjelma päivitettiin vuonna 2017 ja se käsiteltiin sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmässä joulukuussa 2017. Päivitettyä ohjelmaa on toimeenpantu vuosien 2018 ja 2019 aikana menestyksekkäästi.

3.5 Vahvistetaan kaupunkien kykyä ehkäistä kaupunkien sisäistä segregaatiokehitystä monimuotoisesti.

Luodaan toimintamallit hyvien väestösuhteiden rakentumiselle paikallisyhteisöissä. Hyviä väestösuhteita edistämällä lisätään ihmisten hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta sekä ennalta ehkäistään väestöryhmien välisiä jännitteitä ja rikoksia.

Vastuutahot: YM, ETNO, Kuntaliitto, kunnat

Ympäristöministeriö on järjestänyt kunnille ja ministeriöille suunnatun seminaarin segregaation ehkäisystä 19.11.2018. Seminaari toteutti tavoitteensa ja seminaarin tuloksia hyödynnetään politiikkatoimien valmistelussa ja suuntaamisessa. Segregaation ehkäisemiseksi tarvitaan laaja-alaista ministeriöiden välistä yhteistyötä ja puuttumista erityisesti segregaation perussyihin. Lisäksi on suunniteltu segregaation ehkäisyn tietopankin rakentamista osaksi sisäisen turvallisuuden palvuväylä TUOVla (toimenpidekokonaisuus 8).

Kuntaliiton ja kuuden kaupungin (Espoo, Turku, Vantaa, Tampere, Oulu ja Jyväskylä) Sosiaalisesti kestävä kaupunki -verkostoprojekti kehittää vuosien 2019–2020 aikana erilaisien kokeilujen pohjalta toimintamalleja, joilla vastataan kasvavien kaupunkien sosiaalisen kestävyden haasteisiin, mukaan lukien segregaatiokysymykset.

OM toteutti TRUST – Hyvät väestösuhteet Suomessa -hankkeen 1/2016–12/2018. Hankkeen toimintoihin liittyi kunnissa pidettyjä työpajoja ja seminaareja väestösuhteista paikallistaloudella. Koulutuksilla pyrittiin lisäämään tietoisuutta väestösuhteiden merkityksestä ihmisten hyvinvointiin, osallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Koulutuksissa korostuivat

julkisten toimijoiden yhdenvertaisuus- ja turvallisuussuunnitelmat ja monikulttuurisuusohjelmat työkaluina väestösuhteisiin vaikuttamiselle. Laajemmalle paikallisen yhdenvertaisuus- ja väestösuhdeosaamisen vahvistamiselle on tarvetta jatkossa syrjinnän, vihapuheen ja rikosten ja turvattomuuden ennaltaehkäisyssä.

Hyvien väestösuhteiden edistäminen on myös osa paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansallisia linjauksia, jotka julkaistiin sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmän päätöksen jälkeen tammikuussa 2019.

2.4 Ihmiset turvallisuuden tekijöinä – Turvallisuusosaaminen ja kriisinkestokyky

Viranomaisten, järjestöjen ja muiden toimijoiden tuottamien turvallisuutta edistävien palvelujen lisäksi keskeinen kehittämiskohde sisäisessä turvallisuudessa on ihmisten omat valmiudet. Suomen 1900-luvun loppupuoliskon voimakas kehitys vauraaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi on tuonut laajan joukon palveluita väestölle eri tilanteisiin. Turvallisuushaasteiden monimuotoisuudessa ihmisten omaa kykyä kohdata ja selvittää näitä haasteita on vahvistettava koska yhteiskunnan rakennemuutokset haastavat järjestelmän kykyä ennalta ehkäistä kaikkia turvallisuusongelmia.

Toimenpiteet

4.1 *Laaditaan ja toimeenpannaan toimintasuunnitelma kansalaisten kriisinkestokyvyn parantamiseksi.*

Vastuutahot: SM, Kuntaliitto, järjestöt

SPEK on kartoittanut kansalaisten varautumisvalmiuksia ja järjestöt ovat avanneet keskustelua alueellisesta yhteistyöstä ja sen kehittämisestä.

Kuntaliitto toimeenpanee yhdessä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa KUJA2 - Kuntien jatkuvuudenhallintaprojektia, joka tukee kuntien varautumista ja jatkuvuudenhallintaa sekä edistää yhteistyötä keskeisten sidosryhmien kanssa. Projektissa on mm. kehitetty työkaluja varautumisen arviointiin ja kehittämiseen. Lisäksi projektissa perustettiin v. 2018 valtakunnallinen Turvallinen ja kriisinkestävä kunta -verkosto, joka toimii alustana kuntien keskinäiselle yhteistyölle. Vuosina 2019-2020 projektissa päivitetään kuntien varautumisohjeistusta, yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa. Projektin toteutetaan 2017-2020.

4.2 *Tuotetaan ratkaisut ja suositukset yksilön valmiuksiin, osaamiseen ja tietoihin varauduttaessa erilaisiin turvallisuustilanteisiin 72 tuntia – varautumiskonseptin mukaisesti sekä hyödyntäen arjen turvallisuuteen liittyvien ohjelmien tuloksia.*

Vastuutahot: SM, SPEK

Jatkuvaa toimintaa. SPEK on keväästä 2017 alkaen kouluttanut 72 tuntia – varautumiskouluttajiksi 323 henkilöä sekä kurssinjohtajiksi 12 henkilöä.

72 tuntia -suositusten tunnettavuuden vahvistamiseksi Kotitalouksien omatoimisen varautumisen järjestötoimikunnan (KOVA) on aloittanut kolmevuotisen viestintähankkeen (2019–2021). Kansalaisille annettavia suosituksia kehitetään toimikunnan toimesta.

4.3 *Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen turvallisuusosaamisen vahvistamiseen suunnattua täydennyskoulutusta kohdennetaan erityisesti varhaiskasvatuksen johtajille sekä koulujen ja oppilaitosten rehtoreille.*

Vahvistetaan lasten ja nuorten arjen turvallisuustaitojen opetusta kouluissa sekä vahvistetaan lasten ja nuorten monilukutaitoon liittyvää osaamista.

Lisätään lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua arjen turvallisuuteen liittyvään päätöksentekoon

Vastuutahot: OKM

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuonna 2018 laaja-alaisen oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuuria edistävän toimenpideohjelman. Toimenpideohjelmassa turvallisuus huomioidaan laaja-alaisesti fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena turvallisuutena sisältäen myös kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn.

Rehtoreilta edellytettävään opetushallinnon tutkintoon on lisätty turvallisuusjohtamiseen ja –osaamiseen liittyviä sisältöjä. Opetushallitus on kohdentanut opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen haettavia määrärahoja turvallisuusosaamisen koulutusohjelmiin (7–15 op), johon on 12.4.2019 jaettu viidelle hankkeelle valtion erityisavustusta yhteensä 457 255 euroa.

Opetustoimen henkilöstökoulutushaku lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi suunnataan erityisesti yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Erityisavustusta myönnetään lasten ja nuorten houkuttelun ja

hyväksikäytön (grooming) vastaiseen opetustoimen henkilöstökoulutukseen ja siihen liittyvän tukimateriaalin tuottamiseen. Erityisavustusta on haettavana yhteensä 500 000 €.

Varhaiskasvatussuunnitelman sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on vahvistettu turvallisuuteen kuuluvia elementtejä. Opetushallitus on tukenut uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa vuosina 2017–2019 koulutuksin ja tukimateriaalien avulla. Opetushallitus valmistelee parhaillaan lukioon uusia opetussuunnitelman perusteita. Ne otetaan käyttöön opetuksessa 1.8.2021 lukien. Lausunnoilla olleeseen opetussuunnitelman perusteiden luonnoksiin on sisällytetty myös turvallisuuteen kuuluvia elementtejä.

Monilukutaitoa opitaan ilolla (MOI) -kehittämishjelma on toteutettu vuosina 2016–2018. Kehittämishjelman tulosten levittäminen on käynnissä vuosina 2019–2020. Opetushallitus on vuonna 2018 laatinut seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä ja siihen puuttumista koskevan oppaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut vuosittain Suomen Nuorisovaltuustojen Liitton toimintaa valtakunnallisen koordinaation varmistamiseksi paikallisten nuorisovaltuustojen toiminnalle. Tämä on omiaan vahvistamaan nuorisovaltuustojen mahdollisuuksia siihen, että myös lapset ja nuoret otetaan yhä paremmin mukaan arjen turvallisuutta koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Vuoden 2017 alussa voimaan tulleen uudistetun nuorisolain mukaan kunnan ja valtion viranomaisen tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

4.4 *Lisätään Suomen turvallisuuden kannalta merkityksellistä tutkimustietoa terrorismista ja väkivaltaisesta radikalisoitumisesta sekä hybridiuhkista.*

Vastuutahot: SM, turvallisuustutkimuksen verkostotoimijat

Jatkuvaa toimintaa. Sisäministeriön toimeksiannosta on vuosina 2018–2019 toteutettu kolme väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvää tutkimusta: väkivaltaiseen ääri-oikeistoon liittyvä tutkimus, Suomeen kohdistuvan terroristisen propagandan tutkimus sekä tutkimus, jossa selvitetään Suomeen syntyneitä radikaali-islamistisia verkostoja.

2.5 Uusia tapoja tehdä turvallisuutta – *Turvallisuuden innovaatiot*

Suomi on yksi maailman innovatiivisimmista maista. Tämä kehitys on tärkeä hyödyntää täysimääräisesti myös turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Erityisesti se, että innovatiivisten ratkaisujen kehittäjät kohtaavat erilaisisten turvallisuushaasteiden hoitamisesta vastaavat toimijat on tässä keskeistä.

Toimenpiteet

- 5.1** *Laaditaan ja toteutetaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja suomalaisen elinkeinoelämän yhteinen turvallisuuden innovaatio-ohjelma.*

Vastuutahot: SM, TEM

Innovaatio-ohjelmaa on valmisteltu selvityksillä ja yhteistyötapaamisilla vuosien 2018 ja 2019 aikana. Innovaatio-ohjelma tullaan toteuttamaan perinteisen toimenpideohjelman sijaan alustaratkaisuna siten, että sen avulla edistetään innovaatioprosessin eri toimijoiden, kuten ongelmien omistajien, rahoittajien sekä ratkaisujen kehittäjien kohtaamismahdollisuuksia. Alusta toteutetaan osana sisäisen turvallisuuden TUOVI-portaalia (toimenpidekokonaisuus 8). Tämänhetkisten suunnitelmien mukaan alusta on tuotantokäytössä kesällä 2019, jonka jälkeen se muuttuu jatkuvaksi toiminnaksi.

- 5.2** *Viedään innovaatioiden käyttöönotto osaksi sisäasiainhallinnon tulosohjaus-järjestelmää.*

Vastuutaho: SM

Sisäministeriössä on vuosina 2018 ja 2019 valmisteltu hallinnonalan strategisen ohjauksen uudistusta. Toimenpide toteutetaan osana uutta ohjausmallia. Ohjausmalli käynnistyy vuoden 2019 lopussa.

- 5.3** *Käytetään innovatiivisten julkisten hankintojen työkaluja ja prosesseja turvallisuuden viranomaisten ja yritysten innovaatioyhteistyön edistämiseksi.*

Vastuutaho: SM

Toimenpide toteutetaan osana innovaatio-ohjelman toimeenpanoa. Sisäministeriö käynnistää vuonna 2019 pilottihankkeen innovaatiohaasteen turvallisuuden tunteen seurannan ja edistämisen työkalujen kehittämiseksi.

2.6 Siiloja murtaen – Sisäisen turvallisuuden ohjaus

Sekä perinteisten että uusien turvallisuusongelmien vaikutukset ulottuvat usealle yhteiskunnan alalle. Samanaikaisesti myös useammalla toimijalla on osaamista, voimavaroja ja toimivaltaa näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Toimenpiteet

6.1 *Määritellään jatkuvan ennakointityön perusteella määräaikaiset poikkihallinnolliset sisäisen turvallisuuden tavoitteet.*

6.2 *Tavoitteisiin etenemisen keinoja määriteltäessä korostetaan hallinnonalarajat ylittävää, verkostomaista yhteistyötä.*

Vastuutahot: SM, sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmän jäsenorganisaatiot

Sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmä päätti kesäkuussa 2018 hankkeesta sisäisen turvallisuuden kansallisen yhteistyön järjestämisen kehittämiseksi. Hanke on toteutettu vuosien 2018 ja 2019 aikana. Hanke on laatinut esityksen siitä, miten sisäisen turvallisuuden poikkihallinnollinen strateginen yhteistyö tulisi järjestää, jotta pystytään parhaiten vastaamaan monimutkaisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin. Hankkeen tulosten toimeenpano käynnistyy syksyllä 2019.

6.3 *Sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaa priorisoidaan sen mukaisesti, mihin ilmiöihin voidaan tehokkaimmin vaikuttaa kunkin viranomaisen omilla ja yhteisillä toimenpiteillä.*

Vastuutahot: SM

Sisäministeriössä on vuosina 2018 ja 2019 valmisteltu hallinnonalan strategisen ohjauksen uudistusta. Ohjausmalli käynnistyy vuoden 2019 lopussa. Sen myötä hallinnonalat ylittävien, turvallisuuteen liittyvien ilmiöiden sekä valtioneuvostotasosten päätösten edellyttämien toimenpiteiden konkretisointi käytännön viranomaistyössä tehostuu.

- 6.4** *Kehitetään rikosoikeusjärjestelmän prosessimaista ohjausjärjestelmää siten, että esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten, tuomioistuinlaitoksen ja rikosseuraamuslaitoksen yhteistoiminta ja vaikuttavuus optimoidaan analysoidun tutkimustiedon perusteella.*

Vastuutahot: OM, SM

Jatkuvaa toimintaa. Toimeenpanossa hyödynnetään toimenpiteen 3.1 tuloksia sekä toimenpiteen 6.1 rikollisuuteen liittyviä mahdollisia tavoitteita.

- 6.5** *Kehitetään poikkihallinnollista osaamista viranomaisten toiminnan johtamisessa kehittämällä virkanimitysmenettelyjä, tehtäväkiertoja ja urapolkuja siten, että ne tukevat monialaisen osaamisen kehittymistä.*

Vastuutahot: SM, turvallisuusviranomaiset

Toimenpide toteutetaan sisäasiainhallinnon osalta strategisen osaamisen kehittämisen hankkeen yhteydessä. Hanke on käynnistynyt keväällä 2019.

2.7 Lähellä ihmistä – Maakunnat ja kunnat

Pääministeri Sipilän hallituksen aikana valmisteltiin laajaa aluehallintouudistusta, jonka tavoitteena oli luoda uusia mahdollisuuksia mm. sosiaali- ja terveystalouden tuottamiseksi kustannustehokkaasti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvin tiiviisti yhteydessä turvallisuuden edistämiseen - turvallisuusongelmien juurisyyt liittyvät usein hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin. Suomessa on varsin pitkä perinne paikallisesta turvallisuussuunnittelusta ja sillä on saatu hyviä tuloksia. Turvallisuusongelmien ennaltaehkäisyllä paikallisesti ja alueellisesti pystytään vähentämään viranomaispalvelujen kysyntää myös muilla kuin varsinaisten turvallisuusviranomaisten menetelmillä. Toiminta on kuitenkin ollut hajanaista eikä se ole levinnyt valtakunnalliseksi toimintamalliksi.

Toimenpiteet

7.1 *Tuotetaan suositukset sisäisen turvallisuuden kirjaamisesta maakuntien ja kuntien strategioihin sekä yhtenäistetään kuntien ja maakuntien turvallisuussuunnittelu osaksi sähköisiä hyvinvointikertomuksia. Työn lähtökohtana ovat sisäministeriön julkaisu Päättöksiä turvallisuudesta (2014) sekä sosiaali- ja terveysministeriön suositukset Tunnista, turvaa ja toimi (2008). Hyödynnetään varautumisen alueellisen tason yhteensovittamisen järjestäminen ja valmistelu maakunnissa -hankkeen tuotokset.*

Vastuutahot: SM, sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmä, STM, OM, Kuntaliitto

Sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmän työn puitteissa on valmisteltu alueellisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset, jotka julkaistiin tammikuussa 2019. Linjaukset toimivat informaatio-ohjauksena kunnille sekä alueellisen tason toimijoille turvallisuussuunnittelun järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä. Linjaukset sisältävät kuusi toimenpidekorttia, joissa on esitetty koko valtakunnan aluetta koskevia turvallisuuskysymyksiä: nuorten rikollisuuden vähentäminen, ikääntyneiden asumisen turvallisuuden parantaminen, lähisuuhdeväkivallan vähentäminen, hyvien väestösuhteiden edistäminen, alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy sekä julkisten tilojen turvallisuus.

7.2 *Määritellään indikaattorit, jotka tuottavat tarkoituksenmukaista tietoa sisäisen turvallisuuden tilasta kunnissa ja maakunnissa.*

Vastuutahot: SM, STM, OM, Kuntaliitto, THL

Turvallisuussuunnittelun kansallisissa linjauksissa on laadittu esitykset indikaattoreista, joilla seurataan toimenpidekorteissa määriteltyjä ilmiöitä. Lisäksi THL on vuosien 2018 ja 2019 aikana laatinut ns. minimitietosisällöt kuntien sekä valmisteilla olleiden maakuntien hyvinvointikertomuksiin. Tässä yhteydessä hyvinvointikertomusten turvallisuutta koskevia indikaattoreita päivitettiin ja yhdenmukaistettiin vastaamaan turvallisuussuunnittelun indikaattoreita. Työ jatkuu osana ensimmäisen toimenpidekokonaisuuden (analysointi ja ennakointi) toimeenpanoa.

7.3 *Tuetaan ja edistetään maakuntien sisäisen turvallisuuden tehtävien organisointia. Hyödynnetään testattujen hyvien käytäntöjen, kuten Lapin turvallisuusverkoston ja Pirkanmaan turvallisuusklusterin, toimintamalleja. Yhteistyöverkoston kautta luodaan alueellisia tiedonvaihdon ja ongelmanratkaisun verkostoja viranomaisten, yritysten, oppilaitosten ja järjestöjen välillä sekä edistetään uusien turvallisuutta parantavien tuotteiden ja palveluiden syntyä.*

Vastuutahot: SM, STM, OM, Kuntaliitto

Toimenpidettä toteutettiin osana alueellisen yhteisen varautumisen koordinaatiota maakuntavalmistelussa. Lisäksi turvallisuussuunnittelun kansallisiin linjauksiin sisältyy ohjeita turvallisuusyhteistyön organisoimisesta aluetasolla. Maakuntavalmistelussa syntyneitä toimintamalleja toteutetaan sovelletusti eri alueilla ja niitä hyödynnetään mahdollisen uuden aluehallintouudistuksen valmistelussa.

2.8 Yhteinen näkymä – *Seuranta*

Suunnitelmallista turvallisuuden verkostoyhteistyötä on tehty Suomessa ensimmäisestä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta vuodelta 2004 lähtien. Verkostotyön haasteina on ollut muun muassa se, että toiminta ei ole ollut kenenkään lakisääteinen tehtävä, minkä seurauksena se on ollut hyvin riippuvaista siitä, miten paljon toimijat kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla ovat siihen panostaneet. Työn tulokset ovat jakautuneet hajanaisesti, ne eivät ole levinneet laajasti ja työn edistämiseksi kehitetyt työkalut ovat olleet pieni-muotoisia. Sisäisen turvallisuuden palveluväylä on kehitetty vastaamaan näihin tarpeisiin. Avoimella, kaikki toimijat kokoon tuovalla alustalla työ saadaan näkyviin, muodostettua uusia suomalaisten turvallisuutta edistäviä kumppanuuksia sekä jaettua yhdessä paikassa tuotettua tietoa muidenkin hyödynnettäväksi.

Toimenpiteet

8.1 *Perustetaan sisäisen turvallisuuden palveluväylä, joka toimii vuorovaikutteisena yhteistyöalustana asiantuntijoille, sidosryhmille ja kansalaisyhteiskunnalle sekä strategian toimeenpanon seurannan kanavana.*

8.2 *Palveluväylän hallinnoinnin päävastuu on sisäministeriöllä, mutta sisällön tuotannosta vastaa laaja poikkihallinnollinen ryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki sisäisen turvallisuuden strategiatyöhön kytkeytyvät toimijat (viranomaiset, elinkeinoelämä, järjestöt, tutkimuslaitokset).*

8.3 *Palveluväylä kerää yhteen sisäisen turvallisuuden strategiaan liittyvät hankkeet, kokeilut, toimintamallit, informaation, sosiaalisen median ja tutkimuksen. Sisältö käsittää lisäksi erilaisten verkostojen sekä seminaarien tietoja. Sisältö jäsentyy ilmiölähtöisesti.*

Vastuutahot: SM, viranomaiset, sisäisen turvallisuuden verkostotoimijat laajasti

Toimenpidekokonaisuudessa on toteutettu sisäisen turvallisuuden TUOVI-portaali, joka valmistui käyttöön tammikuussa 2019. Portaalia toteutetaan jatkuvan kehittämisen periaatteella eri käyttäjäryhmiltä esiin nousevien tarpeiden perusteella. Ajankohtaisten uutisten, tapahtumien, sisäisen turvallisuuden strategiaan ja kansalliseen yhteistyöhön liittyvien julkaisujen sekä materiaalien lisäksi portaalissa on toteutettu työtilatoiminnallisuus, joiden avulla erilaiset turvallisuusverkostot voivat tehostaa työtään yhteisellä tiedonjako- ja valmistelualustalla. Jatkovaa toimintaa.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi